

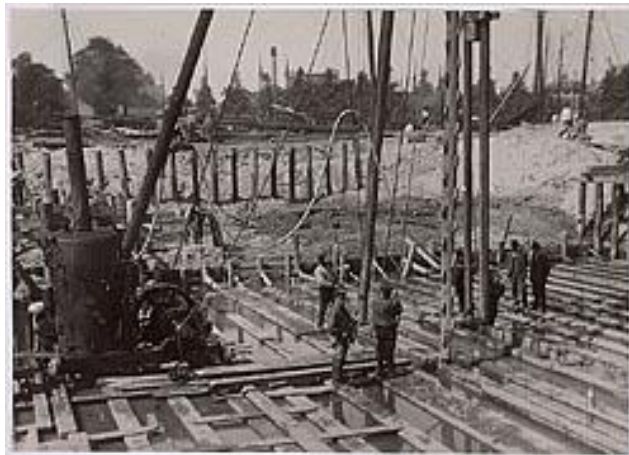
10. K.Kan Kzn. heipalen

Zoals aangekondigd in het vorige hoofdstuk nu dan het verhaal over de heipalenhandel. In een boek over de nazaten van Jan Kan en Jobje Trommels mag dat zeker niet ontbreken. Ook hier maken we weer gebruik van de herinneringen van Klaas Kan Kzn.

(De door Klaas gebruikte spelling is gehandhaafd)

En zoo kwam ik dan op 16-jarige leeftijd in de "Heipalenhandel". Klanten waren timmerlieden en heibazen. In hoofdzaak in de Zaanstreek, Haarlem en Noord-Holland in de omgeving van Oostzaan tot Edam. In dien tijd werden de lichtste maten van heipalen ingeheid met een handheistelling. Wat zwaarder en lange palen werden weggeslagen met een heistelling, waaraan van 6 tot 14 mannen werkten. Reuze tooneelen zijn daar wel mee beleefd, want heel vaak kwam het voor, dat het grootste gedeelte van de ploeg teveel bier of jenever had genoten en onbekwaam was om mee te werken. De volgende dag moest de baas er dan aan gelooven, want de prijs, waarvoor het werk was aangenomen, bleek te laag en er was doorgaans geen betere oplossing dan de prijs wat te verhoogen.

Alleen voor de grootere werken kwam een stoom-heimachine uit Amsterdam. Later is de eerste Zaanse stoomheier door ons aan materiaal geholpen. Een onderneming die heel goede zaken maakte, maar de patroon kon de weelde niet dragen en is door de drank verongelukt.

Stoomheier bij de aanleg van de Wilhelminasluis (1902)

Toen eenmaal de motor-heimachine mogelijk bleek, zijn er verschillende personen zich gaan toeleggen op het maken van fundeeringen. En zij, die bij hun zaken waren, hadden het goed. Onze handel ging naar wensch. Oom Dirk (Verlaan-nk) had drie jaren de zaak gedreven en in die jaren een omzet gehad van f9000.- tot f9300.- per jaar. In ons eerste jaar mochten wij al een omzet bereiken van ruim f18000.-. We kochten het hout van diverse leveranciers, menschen die zelf de bosschen velden. Deze leveranciers waren menschen op leeftijd, brave solide menschen, met wie we jaren op de meest prettigste wijze zaken hebben gedaan. Zij waren voor mij echte leermeesters. Met waardering

mogen we terugzien op de tijd, toen we wekelijks met hen "zaken mochten doen".

Omstreeks 1903 hebben we voor het eerst zelf de exploitatie van dennenbosschen ter hand genomen. Ook was na 1900 de aanvoer van buitenlandsche heipalen zeer toegenomen. Vanuit Rusland, Finland en Zweden werden groote partijen palen aangevoerd. Van jaar tot jaar is onze omzet groter geworden.

In de eerste jaren was het vervoer van heipalen per wagen een zogenaamde "mallejan". Voor alles wat in de omgeving werd geplaatst en wat niet per schuit bereikbaar was, werd op deze wijze getransporteerd.

een "mallejan"

Voor groter afstand of waar het mogelijk was, werd per schuit aangevoerd. Wanneer een vracht naar een der verder gelegen plaatsen moest worden vervoerd was een flink zeil beschikbaar. Wanneer dan de wind gunstig was, gaf dit groot gemak. In 1916 is hier veel verandering gekomen door aankoop van een motorvlet, die in Friesland was gemaakt en speciaal voor ons werk ingericht. Toen we eenige jaren later nog een motordekschuit konden laten maken, waren we naar ons inzicht wel aan het einde van onze idealen. Maar neen, de vrachtauto werd populair en bleek al spoedig voor alle transport ver de voorkeur te hebben. En zoo kon de motorvlet gemist worden en was het in hoofdzaak autovervoer.

In 1914 met het uitbreken van de oorlog is er wel heel wat veranderd. Het bouwen heeft geruimen tijd bijna stop gestaan. Zoo liep de omzet van 1915 ongeveer terug tot op één zesde van 1913-1914. Er moesten andere middelen en wegen worden gevonden om weer de gang er in te krijgen. Voor een klein gedeelte werd zulks gevonden in benoedigheden voor de krijgsmacht. In 1916 was er veel te leveren ten dienste van de Watersnood en weer later was er groot gebrek aan brandstoffen. Later was ook de Radio-distributie begonnen en waren er voor het maken van "netten" veel palen noodig. Daarvoor is behoorlijk afzetgebied gevonden. Alleen bleef het een groote moeilijkheid om voor dit doel geschikte palen te vinden.

Advertentie uit het blad de Standaard (1933)

Bij deze stand van zaken was het, dat onze jongste zoon Willem, die al eenige jaren in het bedrijf meewerkte, zoo langzaam aan een deel van de leiding der zaken overnam. Het mag een voordeel zijn als jonge krachten kunnen worden ingeschakeld, die met jeugdige idealisme aan de opbouw van wat bestaat kunnen meewerken. Vooral in de oorlogsjaren met haar vele voorschriften en verordeningen, waarbij alles wat jaren in vrijheid had geleefd, aan banden werd gelegd, was het voor oudere zakenmensen niet zoo gemakkelijk om zich bij dit alles aan te passen. Er waren veel moeilijkheden te overwinnen maar de jeugdige energie van mijn zoon ging voor niets opzij en zoo kon er verkocht worden tot op de tijd toen op alle dennehout in Nederland beslag gelegd werd.

Deze foto werd genomen op de palenwerf op 2 juli 1952. Er woedde toen brand in de stapels heipalen. (Zie links de brandweerman met slang)

Er zal in Nederland maar moeilijk een plekje zijn aan te wijzen waar in de loop der jaren zulk een opslag van Inlandsche heipalen is geweest als wel bij onze werf aan de Westzijde. En nu (1940/1945-nk) leven we in dagen van oorlog en is alles abnormaal. Van het gewone leven, van gezonde verhoudingen, van opbouwend werk is zoo goed als niets meer over gebleven. Het vereischt wel groote zorg om in de nood van dezen tijd een bedrijf gaande te houden om nog zoo goed mogelijk de vredesoever te bereiken. Onder zulke omstandigheden, zoo van nu als van later; is het noodig om elke dag weer rustig zijn maatregelen te nemen. Niets te ondernemen wat speculatief is en ook niet deel te nemen aan ondernemingen waar zienderoog groote risico's aan verbonden zijn.

**3614 Th. v. Loosbroek,
2357 S. J. Kamphuys.**

**3801 Kan Kzn., K. Hout- en heipalenh., kant. Westzijde
390,**

4806 Idem (b.g.g.).

4806 Kan, W. Fa. K. Kan Kzn., Ged. Gracht 72.

Vermelding van de firma in het telefoonboek van 1950

Op de beeldbank van het archief van de Gemeente Zaanstad zijn een aantal foto's van het bedrijf te vinden en is een korte beschrijving van de geschiedenis van het bedrijf opgenomen:

"Het bedrijf werd opgericht in 1860 als handel in rondhout. Het bedrijf was aanvankelijk alleen aan de Westzijde gevestigd, na uitbreidingen vooral aan de Oostzijde, specialiseerde het zich in heipalen en voorts in sorteringen hout voor de mijnen. Door het sluiten van de mijnen in binnen- en buitenland werd na de Tweede Wereldoorlog deze activiteit steeds minder belangrijk. Bovendien ging men steeds vaker over van houten heipalen naar betonnen funderingspalen. Na overname van de installatie van een Amsterdams houtverduurzamingsbedrijf werd op een terrein van 1,2 hectare aan de Oostzijde te Zaandam één der modernste houtverduurzamingsbedrijven van Nederland opgericht. In 1970 werd het bedrijf gesplitst in Kan Palen bv en Kan Houtverduurzaming bv. In 1972 werd als dochter Speelhout Industrie- en Handelsonderneming opgericht, dat zich richtte op indianendorpen enz. In 1974 werd in Sittard een productiebedrijf geopend voor het impregneren van hout. Vanaf einde jaren '70 werd het bedrijf geconfronteerd met milieu problemen. In juli 1978 liep, door het onklaar raken van een tank, circa 7000 liter creosootolie het riool in. De waterzuiveringsinstallatie te Oostzaandam (Barndegat) raakte onklaar. Hierna besloot Kan het bedrijf te vernieuwen, door o.a. betonnen opvangbakken. In 1986 bleek het terrein sterk verontreinigd. In 1991 heeft het bedrijf laten weten de Zaanstreek te verlaten".

Kan Palen bv opslag Sittard

Na het uitzagen gaat het hout in opslag in gesorteerde bundels ligt het klaar voor verdere verwerking.

Natuurlijk materiaal

Kijk, de machine waar we niet kunnen staan: de Natuur!

Hier aan het werk voor een bijzonder product: Hout. Eerlijker en zachter materiaal bestaat niet.

In ruime mate staat het u en ons ten dienste. Maak er gerust gebruik van!

PALEN
DE GEDIKYANISEERDE RADIOPAAL
 HOUDT STAND TOT HET UITERSTE - PRIMA BLANKE
 PALEN TEGEN ZEER CONCURREERENDE PRIJZEN
K. KAN Kzn. - ZAANDAM
 — RADIO- EN TELEFOONPALEN —
 Vraagt offerte bij **K. J. KUINDERSMA**
 FRANS VAN MIERISSTR. 13 - HUIZUM - TEL. 4601
 Opslagplaats J. Kuindersma - Goutum

Voormalig gebouw van de heipalenfirma in 2011